

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2019-12-18 Nr. TP-11
Vilnius

Posėdis įvyko 2019 m. gruodžio 10 d. 13 val.
Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.
Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) pirmininkė dr. Dalia Urbanavičienė, Tarybos nariai – Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Virginijus Jocys, dr. Petras Kalnius, dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, dr. Loreta Sungailienė, Juozas Šorys, dr. Daiva Vyčiniienė, dr. Rūta Žarskienė.

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl 2020 m. Tarybos veiklos plano;
2. Dėl Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gairių tobulinimo;
3. Dėl nematerialaus kultūros paveldo archyvų teisinės apsaugos;
4. Dėl etninės kultūros specialistų poreikio savivaldybėse;
5. Dėl etnografiškiausios maitinimo įstaigos konkurso surengimo;
6. Dėl duomenų apie etnografinių regionų ypatybes suvestinės EKGt svetainėje tobulinimo;
7. Kiti klausimai.

Kvorumas yra.

D. Urbanavičienė pasiūlė į darbotvarkę įtraukti klausimą „Dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos parengto rinkiminių apygardų pavadinimų keitimo projekto“, esant būtinybei skubiai reaguoti į VRK siūlymus. Siūlomai darbotvarkei pritarta bendru sutarimu

1. SVARSTYTA. 2020 m. Tarybos veiklos planas.

D. Urbanavičienė pristatė 2020 m. Tarybos veiklos plano projektą. Jame numatyti tęstiniai darbai, kuriuos Taryba vykdo kiekvienais metais. Pasiūlyta įtraukti naujus: Tautodailės ir E. Šimkūnaitės metų minėjimo priemonių įgyvendinimas; remiantis V. Griškevičienės praėjusiame posėdyje pateiktu siūlymu – etnokultūrinių tradicijų tęstinumo bendruomenėse ir (ar) šeimose tyrimas ir rekomendacijų parengimas; praeitame posėdyje įvykusios diskusijos pagrindu – siūlymų dėl Lietuvos tautinių mažumų kultūrinės tapatybės ugdymo ir Lietuvos etninės kultūros pažinimo užtikrinimo rengimas bei siūlymų dėl imigrantų integravimo į Lietuvos gyvenimą supažindinant su lietuvių etnine kultūra rengimas. (Prisegamas 2020 m. Tarybos veiklos plano projektas, pakoreguotas pagal posėdyje išsakytas pastabas).

NUTARTA:

1. 2020 m. Tarybos veiklos plano projektą galutinai suderinti el. paštu.
2. Patobulintą 2020 m. Tarybos veiklos plano projektą pateikti Tarybos tvirtinimui kitame posėdyje.

2. SVARSTYTA. Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gairių (toliau – Gairės) tobulinimas.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad Gairių projekto tobulinimas pastaruoju metu buvo šiek tiek pristabdytas, nes visos EKG administracijos jėgos buvo skirtos rengti Vietovardžių paraišką Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvadui. (Dabar paraiška jau pateikta LNKČ). Gairių projektas, kurį lapkričio mėnesį parengė darbo grupė (susidėjusi iš EKG, LKI, LLTI, LNKČ, Lietuvos geografų draugijos atstovų), buvo pateiktas kitoms atsakingoms institucijoms: Vidaus reikalų ministerijai, Kultūros ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Registrų centrui, GIS centrui, Aplinkos apsaugos agentūrai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Nacionalinei žemės tarnybai, Vilniaus universitetui. Pastabas pateikė: „Registrų centro“, „GIS centro“, Lietuvių kalbos instituto, VU atstovai. D. Urbanavičienė pasiūlė artimiausiu metu (gruodžio-sausio mėnesį) surengti Gairių rengimo darbo grupės posėdį, pakvietus minėtų institucijų atstovus ir išbaigtą Gairių variantą pateikti Seimo kultūros komitetui iki kovo 1 d.

L. Sungailienė atkreipė dėmesį, kad Gairių preambulėje informacija turėtų būti konkretesnė. Ją vertėtų koreguoti pagal kai kurias kitų institucijų atstovų išsakytas pastabas.

NUTARTA:

1. Surengti Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gairių darbo grupės posėdį gruodžio arba sausio mėnesį.
2. Pateikti Lietuvos vietovardžių išsaugojimo gaires Seimo kultūros komitetui iki kovo 1 d.

3. SVARSTYTA. Nematerialaus kultūros paveldo archyvų teisinė apsauga.

D. Urbanavičienė pritarė V. Jocio el. paštu atsiųstai pastabai, kad reikėtų panaudoti dr. A. Žičkienės straipsnyje „Etninės kultūros vertybes kaupiančių įstaigų situacija Lietuvoje“ pateiktus duomenis papildant argumentaciją, išdėstytą 2013 metais EKG LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui adresuotame rašte „Dėl LR dokumentų ir archyvų įstatymo papildymo“.

R. Žarskienė atkreipė dėmesį, kad minėtame rašte neaptariamas archyvų finansavimas. Tai labai svarbus klausimas, nes daugelyje institucijų nematerialiųjų paveldą saugantys archyvai neturi atskiros finansavimo, archyvai neturi etatų, neskiriamas finansavimas skaitmeninimui ir kaupimui, todėl archyvo priežiūra vykdoma kitų skyrių sąskaita ir archyvuose dirbantys žmonės jaučiasi lyg išlaikytiniai.

D. Urbanavičienė atsakė, kad minėtame rašte siūloma įstatymu įtvirtinti nematerialaus kultūros paveldo archyvų statusą įstatymu, o jų finansavimas būtų jau kitų teisės aktų tobulinimo klausimas.

R. Žarskienė paklausė, ką reikštų siūlymas aptariamus archyvus pavesti Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos globai. Ar neiškiltų aptariamų archyvų darbo formalizavimo, neatsižvelgiant į jų specifiką, grėsmė?

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad, pavyzdžiui, dauguma sukauptos etnografinės medžiagos yra skyriaus mokslininkų rašomų darbų temomis. Ar etnologai galėtų laisvai naudotis rankraščio medžiaga, jeigu LII archyvas būtų įjungtas į bendrą archyvų sistemą?

R. Žarskienė atkreipė dėmesį į problemą, kad neaišku, kaip elgtis su nematerialiojo kultūros paveldo archyvuose saugomais pateiktųjų duomenimis, įsigaliojus naujoms asmens duomenų apsaugos taisyklėms. Ne mažiau aktualu išsiaiškinti, kaip rinkti etnografinę medžiagą laikantis asmens duomenų apsaugos taisyklių, nes jei folkloristas pateiktajui duoda pasirašyti sutikimo naudoti duomenis blanką, prieš jį užsidaro visos durys.

D. Urbanavičienė teigė, kad egzistuoja nesuderinamumas tarp Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo bei Autorinių teisių ir gretutinių teisių įstatymo, kuris reikalauja nurodyti atlikėjo duomenis. Ji pasiūlė organizuoti diskusiją, į kurią pakviesti ne tik nematerialiojo kultūros paveldo rinkėjus, bet ir archyvarus, teisininkus.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad šioje diskusijoje būtų galima iškelti ir tokią problemą: medžiagos parengimas archyvui nėra laikomas moksline produkcija.

NUTARTA. Surengti diskusiją dėl nematerialaus kultūros paveldo archyvų teisinės apsaugos tobulinimo, į kurią pakviesti nematerialaus kultūros paveldo rinkėjus, archyvarus ir teisininkus.

4. SVARSTYTA. Etninės kultūros specialistų poreikis savivaldybėse.

D. Urbanavičienė pasiūlė etninės kultūros specialistų poreikio temą įtraukti į Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų programos prioritetinių temų sąrašą.

V. Jocys atkreipė dėmesį į neišspręstą problemą: etninės kultūros specialisto nėra profesijų klasifikatoriuje. Jo nuomone, šią problemą reiktų aptarti, pavyzdžiui, su Lietuvos kultūros centrų asociacijos atstovais.

L. Petrošienė pasidomėjo, kokia specialybė yra suteikiama (kaip ji įvardijama) etnologines studijas baigusiems studentams.

D. Vyčiniene paklausė, ar į etninės kultūros specialisto apibrėžimą patektų LMTA baigę etnomuzikologai.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad egzistuoja sena etninės kultūros specialisto apibrėžimo problema, nėra sukurta vieninga jo kvalifikacijos nustatymo sistema.

S. Daugirdienė informavo, kad Vilniaus etninės kultūros centro specialistai yra apibrėžiami kaip kultūros ir meno darbuotojai, jų veikla yra vertinama remiantis Kultūros ministro patvirtintu Valstybės ir savivaldybių įstaigų kultūros ir meno darbuotojų veiklos vertinimo aprašu.

R. Paukštytės-Šaknienės nuomone, reiktų siekti atskiro etnografijos specialisto termino įtvirtinimo.

L. Sungailienė pasiūlė aptariamam klausimui pasikonsultuoti su LNKC specialiste Inga Krikščiūniene, atsakinga už etninės kultūros specialistų seminarų rengimą.

NUTARTA:

1. Išsiaiškinti galimybes etninės kultūros specialist profesiją įtraukti į Lietuvos profesijų klasifikatorių.

2. Etninės kultūros specialistų poreikio temą įtraukti į Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų programos prioritetinių temų sąrašą.

5.SVARSTYTA. Etnografiškiausios maitinimo įstaigos konkurso surengimas.

D. Urbanavičienė informavo, kad etninę kultūrą puoselėjančių maitinimo įstaigų konkursu labai susidomėjo žinoma televizijos ir radijo laidų vedėja Beata Nikolson. Ji norėtų prisidėti prie konkurso rengimo. D. Urbanavičienė pasiūlė koreguoti numatytą konkurso pavadinimą į tokį: „Kulinarinis paveldas tradicinėje aplinkoje“. Taip pat ji suabejojo, ar atsirastų maitinimo įstaigų, kurios turi visą etninės kultūros dvasią atitinkantį kompleksą – maistą, muziką, interjerą, darbuotojų apsirengimą ir t.t. Galbūt pirmam kartui vertėtų apsiriboti tik patiekalų vertinimu?

R. Paukštytės-Šaknienės nuomone, visgi vertėtų vertinti visumą. Maitinimo įstaigų, kuriose galima pavalgyti vieną ar kitą tradicinį patiekalą yra daug, bet dažnu atveju jos neatitinka kitų kriterijų, todėl joms suteikti etnografiškiausios maitinimo įstaigos vardą nebūtų logiška.

D. Urbanavičienė pasiūlė iš pradžių parengti rekomendacijas, ir tik po to skelbti konkursą.

L. Sungailienė pasiūlė, kad konkurse galėtų dalyvauti ne tik maitinimo įstaigos, o ir maitimo paslaugas teikiančios bendruomenės.

D. Urbanavičienė pritarė, kad galėtų būti išskirtos atskiros sekcijos, kuriose galėtų rungtis skirtingų kategorijų dalyviai.

V. Jocys pasiūlė šiame konkurse ieškoti rimtų, su kulinariu paveldu dirbančių partnerių, kurie imtųsi pagrindinio konkurso organizatoriaus vaidmens.

D. Urbanavičienė pritarė, kad reiktų kreiptis į ŽŪM, VŠĮ „Keliau Lietuvoje“, VŠĮ „Kulinarinio paveldo fondas“, kulinarinio paveldo tyrinėtoją Rimantą Laužiką ir t.t.

R. Žarskienė pasiūlė konkurse neignoruoti ir dvarų kulinarinį paveldą puoselėjančių įstaigų.

NUTARTA:

1. Inicijuoti maitinimo įstaigų ir kitų maitinimo paslaugas teikiančių subjektų konkursą „Kulinarinis paveldas tradicinėje aplinkoje“.
2. Ieškoti konkurso partnerių.
3. Prieš skelbiant konkursą parengti ir išplatinti rekomendacijas, kaip sukurti tradicinę aplinką teikiant kulinarinio paveldo paslaugas.

6.SVARSTYTA. Vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – VRK) parengtas rinkiminių apygardų pavadinimų keitimo projektas.

D. Urbanavičienė informavo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija parengė rinkiminių apygardų pavadinimų keitimo projektą, pagal kurį atsirastų senųjų baltų genčių pavadinimais pavadintos rinkimų apygardos. Jos nuomone, toks siūlymas yra sveikintinas ir būtų nelogiška, jeigu Taryba pasiūlytų tokio sumanymo atsisakyti. Tačiau VRK pateiktame projekte siūlomi rinkiminių apygardų pavadinimai dažnu atveju yra suformuluoti iškraipant istorinę tiesą – kai kurios rinkiminės apygardos vadinamos vardais istorinių žemių, kurių toje vietoje niekada nebuvo. Tai parodo Tarybai atsiųstos LII istoriko dr. Tomo Baranausko pastabos ir siūlymai keisti kai kurių rinkiminių apygardų pavadinimus.

L. Petrošienės nuomone, idėja rinkimines apygardas pavadinti baltų genčių pavadinimais sukeltų daug sumaišties. Būtų geriau, jei apygardos būtų tiesiog sunumeruotos.

V. Jocys pastebėjo, kad rinkiminių apygardų pavadinimas istoriniais genčių vardais būtų prasmingas kaip visuomenės švietimo priemonė. Žmonės susipažintų su vietovėje gyvenusiomis istorinėmis gentimis. Tai pasitarnautų formuojant vietos žmonių tapatybę.

J. Šorio nuomone, jei siekiama išsaugoti neseniai panaikintus vietovardžius, tai prasminga įpaminklinti ir seniausius žinomus žemių ar genčių vardus. Tik kai kurie projekte siūlomi pavadinimai yra diskutuoti.

P. Kalnius pastebėjo, kad visuminiu požiūriu projekte nėra nuoseklumo – kai kurios apygardos vadinamos istorinių žemių, kitos – dabar egzistuojančių etnografinių regionų, trečios – miestų pavadinimais. Reikėtų rasti bendrus apygardų įvardijimo principus.

D. Vyčiniienės nuomone, reikėtų, kad į diskusiją dėl apygardų įvardijimo istorinių genčių vardais įsijungtų ne vienas, o daugiau istorikų ir archeologų.

P. Kalnius pritarė, kad vieno istoriko nuomone nereikėtų apsiriboti. Su T. Baranausko nuomone sutinka ne visi jo kolegos. Reikėtų išgirsti ir į jų nuomonę.

L. Sungailienė pasiūlė Tarybos vardu pasidžiaugti iniciatyva, tačiau atkreipti dėmesį, kad projekte yra nemažai klaidų ir pasiūlyti organizuoti diskusiją su istorikais ir archeologais.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad laiko diskusijai surengti nebėra, nes VRK patvirtins reikiminių apygardų projektą jau kitą savaitę.

NUTARTA. Pritarti VRK iniciatyvai Lietuvos rinkimines apygardas pavadinti istorinių žemių pavadinimais, tačiau nepritarti skubotiems sprendimams, kurie įtvirtintų istorinės tiesos iškraipymą. Siūlyti VRK atsižvelgti į istorikų nuomonę, kaip pavyzdį pateikiant istoriko T. Baranausko nuomonę.

7.SVARSTYTA. Duomenų apie etnografinių regionų ypatybes suvestinės EKGt svetainėje tobulinimas.

D. Urbanavičienė pakvietė teikti siūlymus dėl duomenų apie etnografinių regionų ypatybes suvestinės EKGt svetainėje tobulinimo.

P. Kalnius pastebėjo, kad EKGt svetainės skyriuose apie Lietuvos etnografinius regionus trūksta dalių „Liaudies menas“, „Tradicioniai verslai“, „Papročiai“ ir t.t. Jis pažadėjo siūlymus atsiųsti raštu.

R. Žarskienė pasiūlė kiekvieną skyrelį papildyti literatūros sąrašais ir interaktyviomis nuorodomis, kur padėtų skaitytojui susipažinti su reiškiniu giliau.

D. Urbanavičienės nuomone, ši suvestinė galėtų ypatingai pasitarnauti ateityje rengiant Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadą etnografinių regionų tema.

NUTARTA. Teikti siūlymus dėl duomenų apie etnografinių regionų ypatybes suvestinės EKGt svetainėje tobulinimo.

8. SVARSTYTA. Vienkartinės priemokos skyrimas EKGt pirmininkei D. Urbanavičienei.

J. Rudzinskas pasiūlė skirti EKGt pirmininkei D. Urbanavičienei pareiginės algos dydžio vienkartinę priemoką už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis.

NUTARTA. Skirti pareiginės algos dydžio vienkartinę priemoką už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis EKGt pirmininkei D. Urbanavičienei.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė